

100 STRON O WARSZAWIE

Nr 5 (181) MAJ 2024
cena 19,90 zł [w tym 8% VAT]

SKARPA

W A R S Z A W S K A

PLAKAT
DWUSTRONNY

JEROZOLIMSKIE

TĘTNIĄCA ŻYCIEM
ARTERIA MIASTA

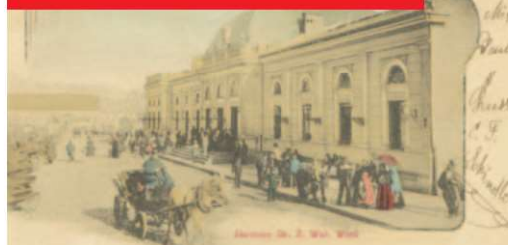

ISSN 2084-4220 nr indeksu 284440

0 5

KRÓTKA HISTORIA
DWORCA WIEDŃSKIEGO

BGK
BANKOWY GIGANT

ODCISK
PRZESTĘPCY

Skaryszewska 11

SINCE 1936

Tu Historia spotyka nowoczesność

Skontaktuj się z Biurem Sprzedaży

+48 22 847 91 86

+48 693 90 90 60

skaryszewska11.com.pl

BARWNA HISTORIA PEWNEJ ULICY

Historia Alej Jerozolimskich w Warszawie to historia długa i bardzo barwna. Tradycja łączy się tu z najnowocześniejszymi rozwiązaniami architektonicznymi.

Już w bryłach budynków, w ich rytmie i fasadach możemy zobaczyć ślady ważniejszych wydarzeń z przeszłości Alej Jerozolimskich,

A wszystko zaczyna się od XVIII wieku, kiedy to na zachód od obecnego placu Zawiszy osiedla na terenie jurydyki Bożydar-Kałęczyn August Sułkowski zakłada osiedle żydowskie o nazwie Nowa Jerozolima. Obecne Aleje nazywane są wówczas Drogą Jerozolimską, a następnie Ulicą Jerozolimską. Później pojawiła się nazwa Aleja Jerozolimska, która następnie uległa przekształceniu w obecną, znaną wszystkim formę: Aleje Jerozolimskie.

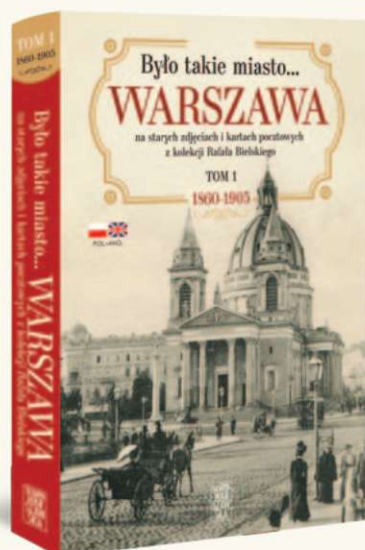
W 1845 przy skrzyżowaniu Alej z ulicą Marszałkowską wybudowano Dworzec Wiedeński według projektu Henryka Marconiego – jego historię bada w majowym numerze „Skarpy Warszawskiej” Ida Żmiejewska.

W 1908 roku ulicą po raz pierwszy pojechały tramwaje elektryczne. W latach 1904–1913 wzniesiono wiadukt prowadzący do budowanego mostu Poniatowskiego. W latach 1921–1932 pod ulicą wybudowano tunel kolei średnicowej.

W czasach okupacji niemieckiej Aleje przemianowano na ulicę Dworcową (niem. *Bahnhofstraße*), a następnie na ul. Rzeszy (niem. *Reichstraße*), tym samym symbolicznie odcinając historię ulicy od jej „żydowskiego” pochodzenia. Walka o władzę w warstwie nazewniczej ulic to praktyka długa i warto się jej przyjrzeć – potwierdza się bowiem stwierdzenie, że słowem można walczyć równie skutecznie, co orężem.

W majowym numerze naszego czasopisma zajmujemy się przede wszystkim przedwojenną historią Alej Jerozolimskich. Adam Podlewski opowiada o Nowej Jerozolimie i początkach Alej. Daniel Nalazek zabiera nas w komunikacyjną podróż po Warszawie. Grzegorz Mika opisuje historię jednego z ciekawszych budynków w Alejach, należącego po dziś dzień do Banku Gospodarstwa Krajowego. Przemysław Ciunowicz opowiada historię Domu Partii, a Piotr Wierzbicki przygląda się dziejom hotelu Marriott. Ponadto na redakcyjnych łamach witamy dra Łukasza Bukowieckiego z felietonem kulturoznawczo-muzealnym, który polecamy Państwu uwadze. W dziale wywiadów jak zwykle znajdujemy Państwo coś interesującego – tym razem Artur Bojarski opowie nam o historii Alej Jerozolimskich.

Rafał Bielski
Redaktor Naczelny

SKARPA
WARSZAWSKA
skarpowarszawska.pl

Było takie miasto... WARSZAWA

na starych zdjęciach i kartach pocztowych z kolekcji Rafała Bielskiego

TOM 1 1860-1905

Rafał Bielski, właściciel jednej z największych kolekcji warszawskich zdjęć, pocztówek i planów (ponad 25 000 eksponatów) zaprasza państwa na spacer ulicami XIX-wiecznej Warszawy! Od pierwszych fotografii Warszawy autorstwa Karola Beyera, Maksymiliana Fajansa, Konrada Brandla czy Jana Mieczkowskiego, poprzez pierwsze warszawskie litograficzne karty pocztowe wydawane w Paryżu, Warszawie czy Sztokholmie, do pierwszych foto-pocztówek i reformy z 1904 roku. Intencją autora jest aby o naszej XIX-wiecznej stolicy wypowiedzieli się ludzie, którzy ówczesnie żyli i zajmowali się dziejami miasta. Stąd pomysł, aby do opisu poszczególnych ulic, parków czy pomników użyć cytatów z XIX-wiecznych przewodników. Dzięki temu zabiegowi album zyskał charakter ekskluzywnego przewodnika. W Albumie znajduje się też reprodukcja planu informacyjnego Warszawy z 1899 roku, wykonanego w technice litografii w słynnym zakładzie Ottona Flecka.

PARTNERZY WYDANIA:

60 LAT

Redaktor Naczelny:
Rafał Bielski

Sekretarz redakcji:
Ewa Salwin

Skład i łamanie:
Agnieszka Kielak

Korekta:
Janusz i Bożena Sigismund

Stali współpracownicy:
Krzysztof Bochus
Przemysław Ciunowicz
Łukasz Czarnecki
Katarzyna Dzierzbicka
Jakub Jastrzębski
Grzegorz Kalinowski
Grzegorz Mika
Daniel Nalazek
Maria i Przemysław Pilichowie
Adam Podlewski
Aleksandra Stefaniak
Stefan Szczepiek
Adam Węglowski
Piotr Wierzbicki
Ida Żmiejewska

Adres Redakcji:
ul. Borowskiego 2 lok. 24
03-475 Warszawa

Kontakt:
tel. 22 416 15 81
redakcja@skarpawarszawska.pl

Reklama:
tel. 22 416 15 81
reklama@skarpawarszawska.pl

Wydawca: Agencja Wydawniczo-Reklamowa
Skarpa Warszawska Sp. z o. o.
ul. Borowskiego 2 lok. 24
03-475 Warszawa

Księgarnie Wydawnictwa
Skarpa Warszawska: inbook.pl:
– Warszawa, ul. Kondratowicza 4a (metro Bródno)
– Warszawa Centrum, Galeria pod Rondem
40-latka, lok. 45-49

Zdjęcie na okładce:

Aleje Jerozolimskie, ok 1910 roku, wyd. brak,
pocztówka ze zbiorów Rafała Bielskiego

Plakaty:

1. Aleje Jerozolimskie, ok 1910 roku, wyd. Chlebowski i Michałowski w Warszawie, pocztówka ze zbiorów Rafała Bielskiego
2. Teatr i pałac na wyspie w Łazienkach Królewskich, 1905 rok, wyd. Societe photographique Paris, pocztówka ze zbiorów Rafała Bielskiego

Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów oraz zastrzega sobie prawo do dokonywania skrótów w publikowanych materiałach. Redakcja nie odpowiada za treść ogłoszeń. © Wszystkie prawa zastrzeżone dla Agencji Wydawniczo-Reklamowej Skarpa Warszawska Sp. z o. o. Wszelkie kopiowanie, powielanie, tłumaczenie lub dokonywanie jakichkolwiek skrótów i przeróbek bez zgody Wydawcy zabronione.

18
str.

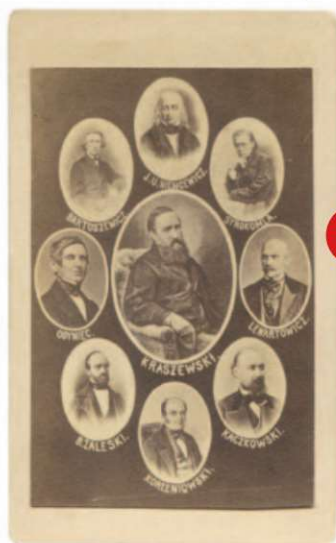
OD REDAKCJI

- 3 Barwna historia pewnej ulicy

TEMAT NUMERU: JEROZOLIMSKIE – TĘTNIĄCA ŻYCIEM ARTERIA MIASTA

WIADOMOŚCI ZE SKARPY

- 6 Zgłoszenia do Nagrody im. Kazimierza Moczarskiego
- 6 XII Międzynarodowy Konkurs Wiolonczelowy im. Witolda Lutosławskiego

38
str.

WYWIADY

- 8 Tętniąca życiem arteria miasta
- Z p. Arturem Bojarskim, autorem książki poświęconej historii i współczesności Alei Jerozolimskich, o varsavianistycznych ciekawostkach rozmawia Ewa Salwin.

- 96 Czasami marzę, by być turystą
- Rozmowa z Piotrem Otrębskim, varsavianistą, poetą, flanerem.

TEMAT NUMERU

- 12 Nowa Jerozolima. Nazwa zobowiązuje
- Adam Podlewski
- 18 Dom Partii
- Przemysław Ciunowicz

26 Bankowy gigant

Grzegorz Mika

42 Dwie wieże jak dwa parowozy. Krótka historia Dworca Wiedeńskiego

Ida Żmiejewska

54 Fotoplastikon Warszawski – nowe spojrzenie

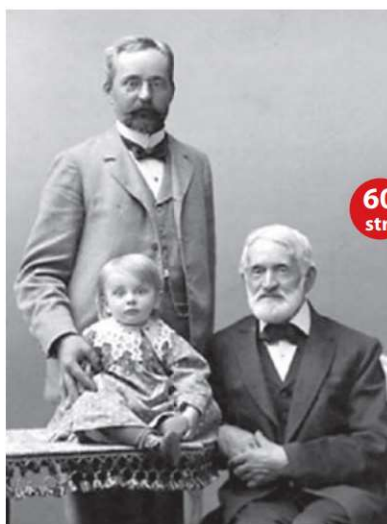
Katarzyna Dzierzbicka

60 Kwiatowe imperium

Aleksandra Stefaniak

74 Słup milowy nowej epoki

Piotr Wierzbiński

WARSZAWSKIE KLIMATY

80 Ogród Saski świeże powietrze w środku miasta

Ewa Salwin

84 Skaryszewska 11 przywrócić blask historii

86 Miasto muzeów

Łukasz Bukowiecki

89 Zaginiony skarb koronny

Krzysztof Bochus

92 Odcisk przestępcy

Adam Węglowski

SKARPA LITERACKA

65 Imperium zniszczenia

Marek Rezler

98 Książki

WARSZAWA DETALICZNIE

24 Vis-a-vis Cedetu

Jakub Jastrzębski

Z SZUFLADY KOLEKCJONERA

38 Z szuflady kolekcjonera

Rafała Bielskiego

SKARPA KOMUNIKACYJNA

66 Już wtedy rozkopywane (Historia komunikacji miejskiej w Alejach Jerozolimskich do 1939 roku)

Daniel Nalazek

